

NÅGRA VÅRFÅGLARS ANKOMST

-17-

TILL FRÖVITRAKTEN UNDER 15 ÅR

Jan-Erik Kalnsetigen

Först den 7 maj sågs lövsångaren första gången våren 1985 mot tidigare den 3 maj som senaste datum den senaste 15-års perioden. Allmänt kan sägas att många av våra tidigaste vårfåglar anländer senare än normalt tillsammans med de fåglar som anländer vid månadsskiftet april-maj. Detta på grund av kallluftsnubrotten från norr.

Detta att anteckna vårfåglarnas ankomsttider är en trevlig sida av ornitologin som många brukar ägna sig åt. Fenologi är läran om de åretidsbundna förändringarna i naturen. Sveriges Ornithologiska Ungdomsförening (SOU), idag Fältbiologerna, började redan 1952 med sina årliga fenologlundersökningar som bl.a gick ut på att anteckna årets första observation av några av våra vanligaste vårfåglar.

Det material som här presenteras är dels mitt eget från åren 1977 - 1985, samt Erik "Plur" Janssons anteckningar åren 1970 - 1984. Jag har valt att presentera några av de allra tidigaste arterna samt några april- och majarter avslutad med en av de allra senast anlända, nämligen trädgårdssångaren.

I tabellen anges den tid respektive art antecknats första gången 1970-1984. För alla arter finns inte uppgifter från samtliga år, men är aldrig färre än 10 år. Fyllid stapel anger den period inom vilken 66% av fynden faller. Av tabellen framgår att marsarterna uppvisar de största variationerna i ankomsten medan majarterna är betydligt punktligare. Orsaken är att de första vårfåglarna är s.k. vädreflyttare som riktat sin flyttning efter vårens framsteg. Dessutom är de kortdär för viktigt att komma ihåg att medelankomstid avses de första exemplaren av arten. Den dag fågeln börjar uppträda lite varstans är alltså något helt annat och kan för de tidigaste arterna vara flera veckor senare.

I tabellen anges dessutom tidigaste ankomstidag våren 1985. En fenologfyllida delades ut till flera intresserade medlemmar under 1985. Den lämnades dock tillbaka ifyllid av endast tre personer, Mats Andersson, Magnus Köpman och underlucknad. Det tillkommer dock några andrahandsuppgifter i materialet. I detta nummer bifogas en något komprimerad fenologtblankett med några av de vanligaste arterna upptagna. Fyllid i blanketten två (mer eller mindre) och lämna den sedan till mig. Först då kan man göra intressanta jämförelser om det finns några skillnader i ankomsten inom kommunen. Vi vet tex att man i Närke på sjöbotten ser många av de tidigaste arterna före oss. Så anländer tex sånglärkan till Närke den 9 mars i medeldatum, tofsvipan den första marsvecka (Wallentinus, H-G 1970). Man kan där för misstänke visa variationer i ankomsttiden mellan t.ex Fejllingebro i sydost och Lindesberg i Bergslagen.

-18-

	MARS	APRIL	MAJ	Medel- datum 1970-84	Tid. ankomst 1985
Stare (n=14)				12.3	12.3
Sånglärka (n=12)				20.3	1.4
Omvråk (n=15)				24.3	30.3
Tofsvipa (n=15)				24.3	26.3
Bofink (n=13)				25.3	2.4
Ringduva (n=14)				26.3	29.3
Trana (n=11)				5.4	3.4
Sködeskråla (n=14)				6.4	5.4
Storspov (n=13)				10.4	13.4
Lövsångare (n=15)				30.4	7.5
Trädpiparkraka (n=14)				1.5	6.5
Pisktärna (n=11)				1.5	4.5
SV flugsn. (n=15)				3.5	28.4
Husvala (n=14)				5.5	7.5
Tomseglare (n=10)				18.5	12.5
Trädgårdsångare (n=10)				21.5	10.5

n=antalet år. Lodrätt streck anger medelankomstidatum. Fyllid stapel anger period inom vilken 66% av fynden faller de aktuella åren

Årsräkningen är det tidiga fyndet av svartvit flugsnappare 1985. Det var en häns vid Årindaviken den 28 april. Även av tomseglaren gjordes en tidlig observation, den 12 maj mot den 18 maj som medeldatum.

Behåll alltså din fenologtblankett och skicka in den. Inget bidrag kan vara för litet. Resultatet kommer sedan att presenteras i Pandion.

Litteratur:

Edholm, Mats 1981. När kommer flyttfåglarna till Uppland. Fåglar i Uppland 8:23-27

Wallentinus H-G 1970. Några svenska fåglarters vårflyttning 1957-1961. Vår Fågelvärld 29:160-178.